

Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi

(2021) Cilt-Vol 3, Sayı-No 2, s-p:153-158

Bir Güven Araştırması: “Hayat Eve Sığar” Uygulaması

Hasan Giray Ankara¹
Büşra Tekin²

Öz

Amaç: Covid-19 pandemisi hiç şüphesiz dünyayı en çok etkileyen ve en çok bulaşan salgınlardan biridir. Pandeminin seyrini izlemek ve yayılmasını kontrol altına almak için alınan önlemlerden biri de mobil uygulamalardır. Covid-19 için geliştirilen mobil uygulamalar faydalarının yanında gizlilik ve güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından Covid-19 yayılımının seyrini izlemek için “Hayat Eve Sığar” adlı mobil uygulama geliştirilmiştir. Bu çalışmada, uygulamayı kullanan vatandaşların uygulamanın mahremiyetine ve güvenliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmaya 392 gönüllü katılmıştır. Katılımcılara 10 Eylül 2020 - 30 Ocak 2021 tarihleri arasında sosyal ve demografik özellikler ile uygulamaya yönelik görüşlerinin incelendiği bir anket uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmanın bulgularına göre Hayat Eve Sığar mobil uygulamasını kadınlar (%64,5) erkeklere göre (%35,5) daha fazla kullanmaktadır. Uygulama kullanıcılarının %60'ı uygulamaya güven duymaktadır. Kullanıcıların duydukları güvenin en önemli nedeni ise uygulamanın devlet tarafından geliştirilmiş olmasıdır. Kullanıcıların %78'i uygulama özel bir kurum tarafından geliştirilmiş olsaydı uygulamaya güvenmeyeceklerini belirtmiştir. Sonuç olarak katılımcılar, Covid-19 gibi bir pandemi olmasaydı kişisel veri toplayan bir uygulama kullanmayacaklarını bildirmiştir. Ayrıca, mobil uygulamalar vasıtasıyla toplanan kişisel verilerin gizlilik ve güvenliğine yönelik ülkemizdeki mevzuat eksikliği dikkat çeken bir diğer husustur.

Anahtar Kelimeler

*COVID-19 Pandemisi,
Hayat Eve Sığar,
Güven,
Veri Gizliliği,
Mobil Uygulama*

Makale Hakkında

Geliş: 30.07.2021

Kabul: 3.08.2021

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, E-mail: hg.ankara@sbu.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-8058-1428

² Arş. Gör., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, E-mail: busra.tekin@sbu.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-3255-1822

A Study of Trust: The Application of “Hayat Eve Sığar”

Abstract

Objective: Covid-19 pandemic is without any doubt one of the most infectious and most contagious outbreaks in the world. Mobile application is one of the measures taken to monitor the course of and to control the spread of the pandemic. The mobile applications developed for Covid-19 have brought the problems of privacy and security in addition to their benefits. The mobile application called “Hayat Eve Sığar” was developed by the Ministry of Health of the Republic of Turkey to monitor the course of Covid-19 spread. In this study, it is aimed to determine the opinions of citizens using the application towards the privacy and the security of the application.

Materials and Methods: 392 volunteers were participated in the study. A questionnaire was applied to the participants between September 10, 2020 - January 30, 2021, examining their social and demographic characteristics and opinions towards application.

Results and Conclusion: According to the findings of the study, women (64.5%) use Hayat Eve Sığar mobile application more than men (35.5%). 60% of the users trust the application. The most important reason for the trust is that the application was developed by the state. 78% of the users stated that they would not trust the application if it had been developed by a private institution. As a result, the participants reported that they would not use an application that collects personal data if it were not for a pandemic such as Covid-19. In addition, the lack of legislation in Turkey regarding the privacy and security of personal data collected through mobile applications is another striking issue.

Keywords

*COVID-19 Pandemic,
Hayat Eve Sığar,
Trust,
Data Privacy,
Mobile Application*

About Article

Received:

07.30.2021

Accepted:

08.3.2021

GİRİŞ

Kısa sürede dünya geneline yayılan ve bu yüzden Dünya Sağlık Örgütü tarafından Uluslararası Öneme Sahip Halk Sağlığı Acil Durumu (PHEIC) ilan edilen (Ahmed vd., 2020) yeni koronavirüs (COVID-19) pandemisi kuşkusuz dünyayı en çok etkileyen ve en bulaşıcı salgınlardan birisi olmuştur. Günümüz insanının yaşam tarzını değiştiren pandeminin takibini yapmak, etkilerini hafifletmek ve bulaş kontrol altına almak ülkelerin sorumlulukları arasında yer almaktadır (Bassi, Arfin, John ve Jha, 2020). Aşı veya tıbbi bir müdahalenin yokluğunda, COVID-19'un yayılmasını durdurmak veya yavaşlatmak için sosyal mesafenin korunması, evden çalışmaya teşvik, şüpheli vakalar için karantina, seyahat yasakları, enfekte bireylerin izolasyonu ve temas takibi gibi uygulamalar önerilmektedir (Ahmed vd., 2020).

Temaslı izleme, sağlık yetkililerinin enfekte kişilerle görüşmesi ile gerçekleştirilmektedir. Ancak zaman ve kaynakların kısıtlı olması gereksinimlerin yalnızca sınırlı ölçüde karşılanmasına sebep olmaktadır. Sağlık yetkililerinin manuel temas takibinin altından kalkabilmesi, geliştirilen dijital çözüm önerileri ile mümkün olabilmektedir (Bassi vd., 2020). Dünyanın koronavirüs ile mücadelesinde önleyici tedbirlerin efektif uygulanabilmesi için teknolojiye önemli görevler düşmekte ve yeni nesil teknolojiler kural koyucuların en büyük destekçisi olarak en ön saflarda yerini almaktadır (Deloitte, 2020). Literatürde Ebola ve Zika virüs salgınlarında kullanılan benzer teknolojilerin sağlık hizmetlerine erişimi iyileştirmek, temaslı takibi yapmak, sağlık çalışanlarını desteklemek ve halkın farkındalığını artırmak gibi konularda yararlı olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Bassi vd., 2020). Danquah vd. 2019 yılında yaptıkları çalışma ile Ebola salgınında temaslı takibini mevcut kağıt tabanlı sistem ile elektronik sistem üzerinden izleyerek sonuçları kıyaslamayı amaçlamış; kağıt üzerinden izleme sisteme sistemi ile elde edilen verilerin eksik ve yetersiz olduğu sonucu ile elektronik uygulama ile elde edilen verilerin daha etkili ve güvenilir olduğu sonucuna varmıştır (Danquah vd., 2019). Benzer şekilde; Schwind vd. 2014 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada sağlık haritası gibi yerel medya gözetimi pilot uygulaması ile yerel düzeyde sağlık ve hastalık olayları hakkında benzersiz, faydalı ve kritik bilgiler sağladığını ve potansiyel olarak karar vericilere ve gözetim ağlarına yerel hastalık aktivitesine ilişkin daha fazla miktarda bilgi sağladığını ortaya koymuştur (Schwind, Wolking, Brownstein ve Mazet, 2014).

Akıllı telefonların toplumun hemen her yaşta bireyi tarafından kullanılmaları, kullanıcıların konumlarını takip etmeleri ve yakındaki akıllı telefonlarla iletişim kurmaları temaslı takibinde otomatik ve güvenilir cihazlar olarak değerlendirilmelerinde etkili olmuştur (Ranisch vd., 2020). Akıllı telefonlara yüklenen temaslı izleme uygulamaları hükümetler, kar amacı güden veya gütmeyen özel sektör kuruluşları ve akademik kurumlar tarafından geliştirilmektedir (Ramakrishnan, Ramakrishnan, Lagan ve Torous, 2020).

Covid-19 pandemisi için geliştirilen uygulamalar kullanıcılara Covid-19 ile ilgili bilgiler sağlama, karantinadaki insanları izleme, Covid-19 hastalarının hareketlerini takip etme veya potansiyel maruziyet konusunda hızlı uyarı verme, enfekte kişiler ile temas edenler arasında bağlantı kurma ve sağlık profesyonellerini bulaş zinciri ile ilgili uyarma gibi konularda kolaylıklar sağlamaktadır. Pandeminin başlangıcından itibaren bu ve benzeri niteliklere sahip 346 farklı mobil uygulamanın geliştirildiği rapor edilmiştir (Bassi vd, 2020).

Covid-19 pandemisi için geliştirilen uygulamalar gibi temas izleme niteliğine sahip uygulamalar ile ilgili en temel sorun toplanan verilerin gizliliği, güvenliği ve yönetimidir. Sahip oldukları özellikler ve potansiyel tehditler dolayısıyla bu uygulamalar veri yönetimi, etkinlik, mahremiyet ve güvenlik hususlarında önemli tartışmalara yol açmıştır. Veri güvenliği ile ilgili en küçük bir aksaklık kişilerin toplum içerisinde damgalanmasına veya dışlanmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu bağlamda geliştirilen uygulamaların çoğu gizliliği koruduğunu ve kullanıcı izni olmadan kişisel bilgilerini ve konum bilgilerini ifşa etmediklerini belirtmektedir (Ramakrishnan vd., 2020). Kişisel verilerin korunmasına dair bazı ülke ve topluluklarda mevzuat çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Avrupa Veri Koruma Kurulu Covid-19 ile ilgili kişisel verilerin korunmasının önemi hakkında bir bildiri yayınlamaya salgın için yasal gerekçeler sağlayan Genel Veri Koruma Yönetmeliği'nin maddelerini işaret etmiştir. Ayrıca, bazı hükümetler gizlilik sorunlarını ele almayı amaçlayan özel yasalar çıkarmıştır (Memorandum, 2020; Ahmed vd., 2020). Bu bağlamda İtalyan Hükümeti sağlıkla ilgili kişisel verilerin toplanması ve paylaşılması ile ilgili özel bir yasal çerçeve oluşturmak için bir Kararname yayınlamış, Alman Hükümeti enfekte bireylerle ilgili geniş çaplı bilgi edinimini sağlayan kanun teklifini eleştiriler dolayısıyla geri çekmiş ve Fransız Senatosunda hasta bireylerin kişisel bilgileri ile coğrafi konumlarını elde etmeye yönelik uygulama gizlilik hakları ihlali gerekçesiyle reddedilmiştir. Buna karşın; Kore, İsrail ve Singapur Hükümetlerinde enfekte bireylerin takibi ve kişisel verilerinin toplanmasına dair olağanüstü yetkilere yer verilmiştir (OECD, 2020).

Ülkemizde, Hayat Eve Sığar uygulaması kullanımı zorunlu olmayan bir uygulama olarak Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilmiştir. Söz konusu uygulama, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Covid-19 pandemisi konusunda bilgilendirilmesini, yönlendirilmesini ve böylelikle salgının yayılmasının önlenmesini amaçlamaktadır. Sosyal alanlarda bulaş riskini en aza indirmeyi, işyerleri, restoranlar, ulaşım araçları, taksiler, nikah/düğün gibi toplu etkinlikler ile kurum ziyaretleri gibi alanlarda vatandaşlara güvenli bir hayat sunmak amacıyla kullanıma sunulmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2021).

Bu mobil uygulama ile kullanıcılar, (i) yaşadıkları ya da gidecekleri bölgelerdeki risk durumunu ve hastalık yoğunluğunu harita üzerinden görebilmekte; (ii) hastane, eczane, market ve duraklar ile risk yoğunluğunun fazla olduğu bölgeleri görebilmekte; (iii) onay vermeleri koşulu ile aile fertleri ve yakınlarını listelerine ekleyebilmekte; (iv) ülkemizdeki günlük Koronavirüs verilerini takip edebilmekte; (v) şehirlerarası seyahat, şehir içi toplu ulaşım ve kurumsal ziyaretlerde gerekli olan HES Kodu'nu uygulama üzerinden temin edebilmekte ve (vi) "HES Kodu Sorgulama ve Okutma" özelliği ile diğer vatandaşların riskli olup olmadığı, riskli kişilerle temas edip etmediğini gözlemleyebilmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2021).

Ülkemizde, Hayat Eve Sığar uygulamasının kullanımı sonucu üretilen verilerin gizlilik ve güvenliğine dair mevcut bir mevzuat bulunmamaktadır. Bu çalışmada, Hayat Eve Sığar uygulamasını kullanan vatandaşların uygulamanın gizliliği ve güvenliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi ve uygulamaya güvenlerinin sorgulanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Hayat Eve Sığar uygulamasının veri gizlilik ve güvenliğine ilişkin kullanıcı görüşlerini öğrenmeyi ve kullanıcıların uygulamaya olan güvenlerini araştırmayı amaçlayan bu çalışmanın evrenini söz konusu uygulamayı kullanan vatandaşlar oluşturmaktadır. Araştırmayı gerçekleştirmek için kolayda örneklem yöntemi kullanılmış ve çalışmaya 392 kişi gönüllü olarak katılım sağlamıştır.

Çalışma kapsamında veriler elektronik ortamda toplanmıştır. Katılımcılara 10 Eylül 2020 - 30 Ocak 2021 tarihleri arasında sosyal ve demografik özellikler ile uygulamaya yönelik görüşlerin sorgulandığı online bir anket uygulanmıştır. Uygulanan anket toplamda üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum ve pandemi döneminde çalışma durumu gibi sosyo-demografik bilgilere ilişkin sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde Covid-19 tanısı alma durumu, karantina/izolasyon geçmişi, Hayat Eve Sığar uygulamasına duyulan güven ve uygulamayı kullanma amacı gibi Covid-19 süreci ile ilgili sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise uygulamanın ne kadar kullanıcı dostu olduğu, kullanımının ne kadar kolay olduğu ve ihtiyaçlara ne kadar duyarlı olduğu gibi uygulamanın mevcut kullanımı ve geliştirilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizinde frekans ve yüzde değerleri, Pearson Korelasyon Katsayısı ve Bağımsız Örneklem T Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Demografik Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	253	64,5
	Erkek	139	35,5
Eğitim	Üniversite Öncesi	59	15,0
	Üniversite	280	71,4
	Lisansüstü	53	13,5
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	233	59,4
	Çalışıyor	159	40,6
Medeni Durum	Bekâr	226	57,7
	Evli	166	42,3
TOPLAM		392	100,0

Araştırmaya katılanlara ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1’de de görüldüğü üzere, katılımcıların %64,5’ ini kadınlar, %35,5’ini ise erkekler oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun (%71,4) üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Üniversite mezunlarını sırasıyla; üniversite öncesi (%15) ve lisansüstü (% 13,5) mezunları izlemektedir. Çalışma durumu incelendiğinde katılımcıların yarısından fazlasının (%59,4) çalışmadığı; çalışanların oranının ise %40,6 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. HES Uygulaması ile İlgili Bilgiler

		n	%
HES Kullanım Durumu	Uygulamayı Kullananlar	282	71,9
	Uygulamayı Kullanmayanlar	110	28,1
HES Kodu Alma Kanalı	Hayat Eve Sığar Uygulaması	180	45,9
	E-devlet	85	21,7
	Kısa mesaj (SMS)	48	12,2
HES’ e Güven Durumu	Kayıp Veri	79	20,2
	Güveniyor	195	49,7
	Kararsız	128	32,7
Pandemi Olmasa HES Kullanımı	Güvenmiyor	50	12,8
	Kullanmam	285	72,7
	Kararsızım	56	14,3
HES Özel Bir Kuruma Ait Olsa Kullanım Durumu	Kullanırım	51	13,0
	Kullanmam	310	79,1
	Kararsızım	68	17,3
TOPLAM		392	100,0

Tablo 2’de Hayat Eve Sığar uygulamasının kullanımına ait bilgiler sunulmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden gönüllülerin %71,9’u Hayat Eve Sığar mobil uygulamasını kullanırken, %28,1’i uygulamayı kullanmadığını belirtmiştir. HES kodu almak için katılımcıların neredeyse yarısı (%45,9) Hayat Eve Sığar uygulamasını, %21,7’si E-devlet uygulamasını ve %12,2’si kısa mesajı (SMS) tercih etmektedir. Araştırmaya katılım sağlayanların %49,7’si uygulamaya güven duyduğunu, %32,7’si kararsız olduğunu ve %12,8’i güvenmediğini bildirmiştir. Covid-19 gibi bir pandeminin söz konusu olmaması halinde uygulamayı kullananların %72,7’si uygulamayı kullanmayacağını, %13’ü uygulamayı kullanacağını ifade ederken %14,3’ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Hayat Eve Sığar mobil uygulamasının Sağlık Bakanlığı gibi bir devlet kurumu yerine özel bir kurum tarafından geliştirilmiş olması halinde katılımcıların kullanım durumları sorgulandığında ise, %79,1’i uygulamayı kullanmayacağını, %17,3’ü kararsız olduğunu belirtirken; sadece %3,6’sı kullanacağını ifade etmiştir.

Tablo 3. HES Uygulamasının Kullanımına Etki Eden Faktörler

	Uygulama Kullanımı	n	Mean	t	df	p
Çocuk Sayısı	Kullanıyor	282	,8085	-2,354	238,855	0,019*
	Kullanmıyor	110	,5455			
Sağlık Durumu Değerlendirme Puanı (0-100)	Kullanıyor	282	84,8901	-,702	390,000	0,483
	Kullanmıyor	110	83,8182			
Şehir Dışı Yolculuk Sayısı	Kullanıyor	222	3,4505	-3,269	292,076	0,001*
	Kullanmıyor	85	2,1294			
Yaş	Kullanıyor	282	32,1596	-4,634	256,864	0,000*
	Kullanmıyor	110	26,5182			

*= $p < 0,05$

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Hayat Eve Sığar mobil uygulamasını kullanımına etki eden faktörler incelenmiş ve bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Uygulamanın kullanımı ile bireylerin kendi sağlık durumlarını değerlendirme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t=390,00$ $p=0,483$). Bununla birlikte, çocuk sayısının ($t=-2,354$, $p=0,019$), şehir dışı yolculuk sayısının ($t=-3,269$, $p=0,001$) ve yaşın ($t=-4,634$, $p=0,000$) uygulamanın kullanma durumu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. HES Uygulamasına Duyulan Güvene Etki Eden Faktörler

		n	%	r	p
Cinsiyet	Kadın	253	64,5	5,446	0,06
	Erkek	139	35,5		
Medeni Durum	Bekâr	226	57,7	4,038	0,132
	Evli	166	42,3		
Çalışma Durumu	Çalışıyor	159	40,6	4,953	0,292
	Çalışmıyor	233	59,4		
Çalışılan Sektör	Özel	67	37,2	1,357	0,85
	Kamu	86	47,8		
	Serbest	27	15,0		

*Pearson Korelasyon Testi kullanılmıştır.

Hayat Eve Sığar mobil uygulaması ile bireylerin uygulamaya güvenme durumu arasındaki ilişki incelendiğinde sadece cinsiyetin ($r=5,446$, $p=0,06$) güven üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Medeni durum ($r=4,038$, $P=0,132$), çalışma durumu ($r=4,953$, $p=0,292$) ve çalışılan sektörün ($r=1,357$, $p=0,85$) uygulamaya güven duymaya yönelik bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Hayat Eve Sığar uygulamasını kullanan vatandaşların uygulamanın gizliliği ve güvenliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi ve uygulamaya güvenlerinin sorgulanması amaçlanmıştır. Çalışmayı gerçekleştirmek için 392 gönüllü katılımcı ile çevrimiçi ortamda anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilen Hayat Eve Sığar uygulamasının kullanımına dair bir zorunluluk olmamasına rağmen mobil uygulama marketleri üzerinden yüksek bir indirilme oranına sahip olduğu dikkat çekmektedir. Çalışmanın katılımcılarının büyük çoğunluğunun uygulamayı kullanmayı tercih etmeleri bu hususu destekler niteliktedir.

Temaslı izleme uygulamaları, bireyleri ve pandemiyi seyrini izlemeyi kolaylaştırmak ve bulaşı azaltmak için bireylerin kişisel sağlık bilgilerinin; isim, iletişim ve aile bireyleri gibi tanımlayıcı bilgileri ve konum bilgilerinin toplanmasını gerektirmektedir (Azad vd., 2020). Bu tür uygulamaların faydaları olsa da, toplanan veri niteliği, önemi ve gizliliği önem arz etmektedir (Fox, Clohessy, Werff, Rosati ve Lynn, 2021).

Hassadoust ve arkadaşlarının Amerika'da 852 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışmada cinsiyetin mobil uygulamanın yüklenmesi ve kullanımında etkili olmadığını ortaya koymuştur (Hassadoust, Akhlaghpour ve Johnston, 2021). Bu çalışma ise, aksine, cinsiyetin, benzeri bir mobil uygulamanın kullanımında etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Hayat Eve Sığar (HES) Kodu almanın üç farklı yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki Hayat Eve Sığar mobil uygulaması, diğeri 2023 kısa numarasına gönderilen kısa mesaj ve sonuncusu ise e-Devlet uygulamasıdır (Sağlık Bakanlığı, 2021). Çalışmada katılımcıların neredeyse yarısının HES kodu almak için Hayat Eve Sığar mobil uygulamasını tercih ettiği ve uygulamaya güvendiği görülmüştür. Bu durum, uygulamanın kullanıcı dostu ve kullanışlı olduğunu ima etmektedir.

Kişisel mahremiyeti koruma düşüncesi, verilere izinsiz müdahalelere ilişkin endişeleri tetikleyerek yeni teknolojilerin benimsenmesinin önündeki önemli bir engel oluşturmaktadır (Chan ve Saqib, 2021). Çalışmada, pandemiyi söz konusu olmadığı veya uygulamanın bir özel sektör kuruluşu tarafından geliştirildiği bir durumda birçok kullanıcı bu tür bir uygulamayı kullanmaktan kaçınacağını ifade etmiştir. Uygulamaya duyulan güvenle ilgili bir devlet kurumu tarafından geliştirilmiş olması, devlet ile paylaşılan şahsi bilgilerin amacı dışında kullanılmayacağı düşüncesi ve özel sektörün kişisel bilgileri farklı amaçlar için kullanma potansiyeline yönelik duyulan kaygının etkili olduğu düşünülmektedir.

Oldeweme vd. (2021) vatandaşların veri gizliliği ve veri güvenliği ihlalleri konusundaki endişelerinin, uygulamanın benimsenmesini ve dolayısıyla etkili olmasını etkileme potansiyeline sahip olduğunu söylemektedir, bu durum araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Covid-19 takip uygulamaları genellikle hükümetler tarafından veya devlet kurumlarıyla işbirliği içinde geliştirilmekte, Covid-19 takip uygulamasına duyulan güven özünde hükümete olan güveni de temsil etmektedir (Oldeweme, Märtns, Westmattelmann ve Schewe, 2021).

Çalışmamızda ülkemizdeki temaslı izleme uygulamasının kullanımını etkileyen faktörler incelendiğinde bireylerin kendi sağlık durumlarına vermiş oldukları puanın etkili olmadığı görülmüştür. Uygulamayı kullanan ve kullananmayan bireylerin sağlık skorlarının birbirine yakın olmasının söz konusu etkinin görülememesinde etkili olduğuna inanılmaktadır.

Fox ve arkadaşları (2021) mobil uygulamaların başarısının yalnızca indirilme oranına değil, aynı zamanda bireyin uygulamada yer alan tavsiyelere göre hareket etme istekliliğine (örn. kendini izole etme) bağlı olduğunu belirtmektedir. Öte yandan, uygulamanın vatandaşlarca kabul edildiğini temsil eden başka bir faktör olarak da güven unsuru karşımıza çıkmaktadır. Fox ve arkadaşları (2021) gerçekleştirdikleri bu çalışma ile kadınların uygulamaya daha az güvendiklerini de ortaya koymuştur (Fox vd., 2021). Araştırmamızda ise, Hayat Eve Sığar mobil uygulamasına duyulan güvene sadece cinsiyetin etki ettiği; medeni durum, çalışma durumu ve çalışılan sektör ile uygulamaya duyulan güven arasında bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın bulguları Fox ve arkadaşlarının (2021) destekler niteliktedir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Hayat Eve Sığar mobil uygulamasını gönüllü olarak kullanmayı tercih ettikleri ve uygulamaya güven duydukları sonucuna varılmıştır. Uygulamaya duyulan güvenin altında uygulamanın bir devlet kurumu tarafından geliştirilmesinin yattığına inanılmaktadır. Vatandaşlar uygulamanın topladığı kişisel bilgilerin oluşturabileceği tehditlerin bilincinde olmakla birlikte, pandemi gibi olağanüstü bir durumun olmaması ve uygulamanın devlet haricinde farklı bir kurum tarafından geliştirilmiş olması gibi durumlarda uygulamayı kullanmaktan kaçınacaklarını ifade etmişlerdir. Dikkat çeken bir diğer husus, mobil uygulamalar vasıtasıyla toplanan kişisel verilerin gizlilik ve güvenliğine yönelik ülkemizdeki mevzuat eksikliğidir.

Pandemi sürecinde sağlık çalışanlarına destek olan; temaslı takibi, izolasyon ve riskli bölge tanımlaması gibi avantajlar sağlayan mobil uygulamaların kullanımının artmasına katkı sağlayacak ve uygulamayı kullanan bireylerin mahremiyetini yasal olarak koruyacak mevzuat çalışmalarına önem ve öncelik verilmesinin bu tarz uygulamaların benimsenmesinde avantajlar sağlayacağına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ahmed, N., Michelin, R. A., Xue, W., Ruj, S., Malaney, R., Kanhere, S. S. & Jha, S. K. (2020). A Survey Of COVID-19 Contact Tracing Apps. IEEE Access, 8, 134577-134601.
- Azad, M. A., Arshad, J., Akmal, S. M. A., Riaz, F., Abdullah, S., Imran, M., & Ahmad, F. (2020). A First Look at Privacy Analysis of COVID-19 Contact Tracing Mobile Applications. IEEE Internet of Things Journal.
- Bassi, A., Arfin, S., John, O., & Jha, V. (2020). An Overview Of Mobile Applications (Apps) To Support The Coronavirus Disease 2019 Response In India. Indian Journal of Medical Research, 151(5), 468.
- Chan, E. Y., & Saqib, N. U. (2021). Privacy Concerns Can Explain Unwillingness To Download And Use Contact Tracing Apps When COVID-19 Concerns Are High. Computers in Human Behavior, 119, 106718.
- Danquah LO, Hasham N, MacFarlane M, Conteh FE, Momoh F, Tedesco AA, et al. Use Of A Mobile Application For Ebola Contact Tracing And Monitoring In Northern Sierra Leone: A Proof-Of-Concept Study. BMC Infect Dis 2019; 19; doi:10.1186/s12879-019-4354-z.
- Deloitte, Yeni Nesil Teknolojilerin COVID-19 Mücadelesindeki Önemi – Ülke Örnekleri, Nisan 2020
- Fox, G., Clohessy, T., van der Werff, L., Rosati, P., & Lynn, T. (2021). Exploring The Competing Influences Of Privacy Concerns And Positive Beliefs On Citizen Acceptance Of Contact Tracing Mobile Applications. Computers in Human Behavior, 121, 106806.
- Hassandoust, F., Akhlaghpour, S., & Johnston, A. C. (2021). Individuals' Privacy Concerns And Adoption Of Contact Tracing Mobile Applications In A Pandemic: A Situational Privacy Calculus Perspective. Journal of the American Medical Informatics Association, 28(3), 463-471.
- Memorandum, E. Privacy Amendment (Public Health Contact Information) Bill 2020.
- OECD, (2020), OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), Ensuring Data Privacy As We Battle COVID-19, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/ensuring-data-privacy-as-we-battle-covid-19-36c2f31e/>, Erişim Tarihi: 29.07.21
- Oldeweme, A., Märtns, J., Westmattelmann, D., & Schewe, G. (2021). The Role Of Transparency, Trust, And Social Influence On Uncertainty Reduction In Times Of Pandemics: Empirical Study On The Adoption Of COVID-19 Tracing Apps. Journal of medical Internet research, 23(2), e25893.
- Ramakrishnan, A. M., Ramakrishnan, A. N., Lagan, S., & Torous, J. (2020). From Symptom Tracking to Contact Tracing: A Framework to Explore and Assess COVID-19 Apps. Future Internet, 12(9), 153.
- Ranisch R., Nijsingh N., Ballantyne A., Buyx A., Friedrich O., Hendl T., Hurst S., Marckmann G., Munthe C., Wild V., (2020), Ethics Of Digital Contact Tracing Apps For The Covid-19 Pandemic Response, Kompetenznetz Public Health zu COVID-19, 294202,
- Schwind JS, Wolking DJ, Brownstein JS, Mazet JA, Smith WA, Smith WA. Evaluation Of Local Media Surveillance For Improved Disease Recognition And Monitoring In Global Hotspot Regions. PLoS One 2014; 9 : e110236.
- T.C Sağlık Bakanlığı, 2021 <https://hayatevesigar.saglik.gov.tr/HES.pdf>
- T.C Sağlık Bakanlığı, 2021 <https://hayatevesigar.saglik.gov.tr/hes.html>, Erişim Tarihi: 10.06.21